

Урош Петровић ЗАГОНЕТНЕ ПРИЧЕ

КЊИГА ПРВА

(ИЗБОР)

Приче о догодовштинама из необичног траперског насеља аутора Уроша Петровића заправо представљају збирку логичких задатака за чије решавање је потребно размисљање и често добро познавање природе и њених законитости. *Загонетне приче* имају

за циљ не само да своје читаоце натерају да мисле већ и да их науче нешто корисно што им може послужити у свакодневном животу.

Прочитај три загонетне приче и покушај да решиш задатке који се у њима постављају.

ЗАГОНЕТНА ПРИЧА БР. 15

ПОВ

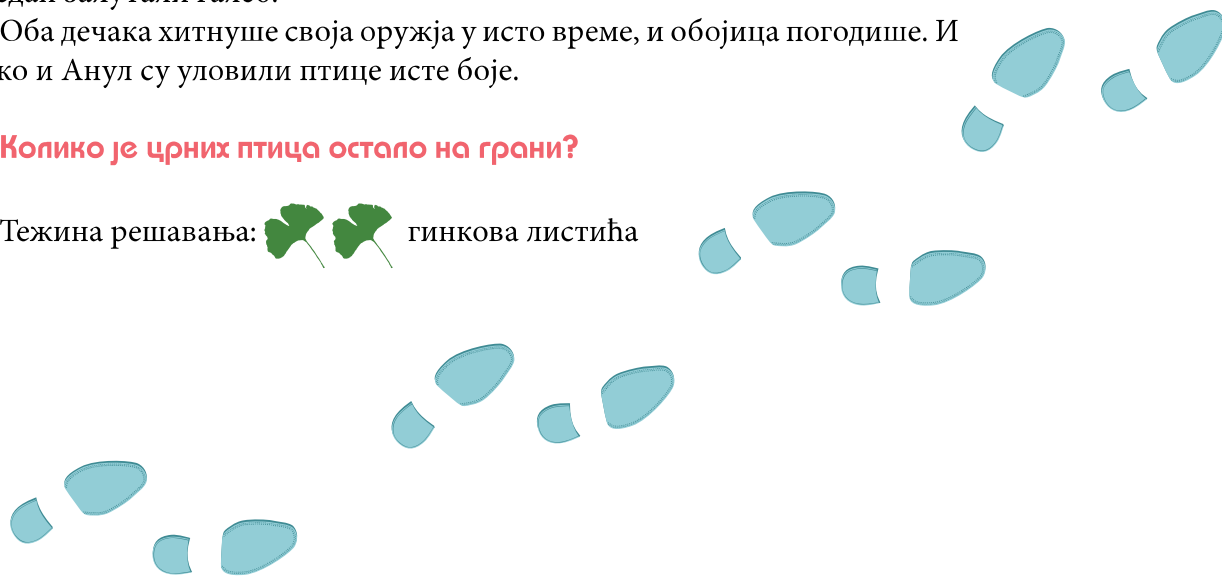
Боко и Анул су често ловили заједно. Једном су зашли дубоко у шуму, готово на саму границу траперске области. Изненадио их је велики број животињских врста које су ту нашле уточиште.

Тихо су се кретали испод раскошних крошњи. Пред једним дрветом застадоше. На грани су стајале три црне жуне, један фазан, две препелице и један залутали галеб.

Оба дечака хитнуше своја оружја у исто време, и обојица погодише. И Боко и Анул су уловили птице исте боје.

Колико је црних птица остало на грани?

Тежина решавања: гинкова листића

ЗАГОНЕТНА ПРИЧА БР. 18 ВЕЛИКЕ ЛИВАДЕ

Једнога дана су Боко и Анул отишли врло далеко на запад. Нашли су се у Великим ливадама, огромној области прекривеној само травом. Ту их је затекла ноћ.

Анул је брзо заспао, док је Боко дуго остао будан, не само због тога што му је било хладно већ и зато јер је био веома жедан. Кроз тмину, назирао је Анула, који је мирно спавао. Није му завидео само на томе што је одмах заспао, већ и што се покрио дивном заставом коју му је за рођендан поклонила Атилија.

„Једва чекам мој рођендан! Тражићу од Атилије дуплу заставу!”, размишљао је дечак, и са тим мислима утонуо у сан.

Пробудили су се рано. Сад су обојица били веома жедни. Боко је чак покушавао да лиже росу са ливадских биљака, али су капи биле сувише ситне да би на тај начин утолио жеђ.

– А да копамо? – упита Анул.

– Одлична идеја! Имамо све изгледе да умремо пре него што наиђемо на воду! – рече Боко утучено.

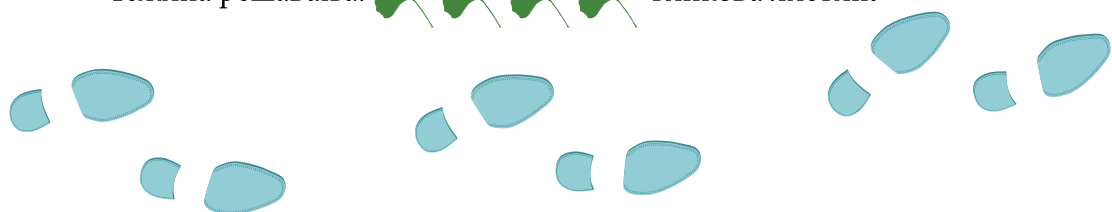
Сада су толико мислили на воду да жеђ постаде неиздржива.

– Ипак, имам идеју – најзад рече Боко.

Ускоро су сасвим пристојно утолили жеђ и полако кренули ка свом селу, далеко на истоку.

Шта је Боко урадио?

Тежина решавања: гинкова листића

ЗАГОНЕТНА ПРИЧА БР. 29 ГОДИНЕ

Црни Илас заиста беше необичан. Када су га упитали колико има година, он рече:

– Прекрјуче имадох тридесет, а идуће године имаћу тридесет и три!

– То што говориш је немогуће! – побунише се трапери.

– Можда и није... – насмеја се Гоф.

Да ли је Гоф у праву?

Тежина решавања: гинкова листића

трапер – ловац дивљачи са скупоценим крзном у Северној Америци

1. Која од три изабране загонетне приче поставља најтежи задатак?

- а) *Лов*
- б) *Велике ливаде*
- в) *Године*

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

2. Заокружи **слово** испред имена лика који не учествује у радњама описаним у све три приче.

- а) Боко
- б) Анул
- в) Атилија
- г) Илас
- д) Гоф

3. Одреди значење истакнуте речи у реченици.

Изненадио их је велики број животињских врста које су ту нашле **уточиште**.

Реч **уточиште** значи:

- а) место где једна текућа вода утиче у другу, ушће
- б) место нарочито уређено за чување и складиштење хране
- в) место окупљања, збора, на коме се састају одабране групе
- г) место сигурности за онога који се склања од опасности

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

4. Напиши назив облика казивања подвученог у следећем примеру:

Није му завидео само на томе што је одмах заспао, већ и што се покрио дивном заставом коју му је за рођендан поклонила Атилија.

„Једва чекам мој рођендан! Тражићу од Атилије дуплу заставу!”, размишљао је дечак, и са тим мислима утонуо у сан.

Облик казивања: _____

5. Именуј стилску фигуру коју уочаваш у подвученим примерима.

- а) Боко је чак покушавао да лиже росу са ливадских биљака, али су капи биле сувише ситне да би на тај начин утолио жеђ.

Стилска фигура: _____

6. Присети се одлика загонетки, кратких народних умотворина. Шта је заједничко народним загонеткама и *Зајонетним њричама* Уроша Петровића?

- а) сликовитост израза
- б) за решавање је потребна мудрост и оштроумност
- в) речи имају другачије значење од онога које имају у свакодневној употреби
- г) служе за забаву, али имају и поучни карактер
- д) имају увек исте ликове

Заокружи **слова** испред тачних одговора.

МОЈА ЗАГОНЕТНА ПРИЧА

Покушај да саставиш логички задатак налик на мозгалице *Зајонетних њрича*. Радњу своје приче можеш сместити у другачији амбијент. Такође, ликови не морају бити налик на јунаке *Зајонетних њрича* Уроша Петровића. Важно је да намена приче буде иста: постављање задатка за чије решавање је потребно размишљање.

A large sheet of light brown, textured paper with a torn top edge. The paper is ruled with horizontal lines and is intended for writing a riddle. The paper is placed on a white surface with some blue ink splatters.

Милорад Павић РУСКИ ХРТ

(ОДЛОМАК)

Одломак из приповетке *Руски хрт* упознаће те са једним од најзначајнијих српских писаца друге половине 20. века – Милорадом Павићем. Стил овог писца уме да изненади или зачуди, али свакако ниједног читаоца не оставља равнодушним. Милорад Павић преплиће оно што је реално и објективно са оним

што је нестварно, загонетно и магично. Он је један од првих писаца у српској књижевности који је препознао утицај интернета на књиге и читање. Уживај у читању, а ако ти се Павићева приповетка допада, истражи и друга књижевна дела истог аутора.

На хартији по којој ово пишем лежи џепни будилник из 1898. са двоструким дном за бурмут. Куца још увек као живо срце неког давно сахрањеног џепа. Мој прадед по оцу, др Стеван Михаиловић, измерио је тим сатом последње године живота. Околности под којима је он умро 1922. године у Сомбору као разведен човек и као судија у оставци, биле су чудне. Толико чудне да ми ни моје бабе, његове кћери, ни наши сомборски породични пријатељи Лалошевићи нису никада поменули да је прадед сахрањен тамо у поподневној сенци сомборске капеле. Када сам то случајно дознао и схватио да смо жена и ја с децом више пута пролазили поред гробља где он лежи и не знајући да је тамо, решио сам да ствар испитам. Ево шта сам дознао. У Сомбору се у време др Стевана Михаиловића још трговало кријумчареним драгуљима [...] Чим је остао сам, прадед је залио цвеће из уста вином и набавио младу кују, рускога хрта из једног украјинског легла пристиглог с емигрантима. [...]

Џепни сат

Стари Сомбор,
разгледница

бурмут – прах
настао млевењем
лишћа дувана

Руски хрт, пореклом од абисинскога вука као и остале врсте хртова, први пут се у веродостојним изворима помиње у Х веку. Потиче из два чувена легла – „Перчин” и „Воронцом”, служи за лов, али за лов са коњима, јер се креће брзином од око 80 километара на час и може да прескочи зеца у трку. Због те хитрине и несвакидашње окретности, зове се „барзој” (брзи) и користи у лову на антилопе, срне и другу лаконогу дивљач. [...] Велика је срамота продати или купити хрта. Он се или добија на поклон или се нема. [...] Хрт се не може дресирати, није привржен господару, али се може увежбати за нарочит лов на курјака. Тај лов је омиљен од давнине и веома сложен. У таквом лову на једном струку увек се воде по три хрта – два мужјака и једна женка – све троје у истој боји, што значи да су тројке или беле, или са мрљама као у телета, у преливима од сумпоровите до жуте боје. [...] Ако је из јазбине кренута вучица, најпре је потеря куја. Вук пак нападају и сустижу мужјаци. Пре свега одсецају га од чопора. Вук унапред зна да им не може умаћи, јер хрт је у стању да трчи у круг око вука који бежи у правој линији. У том неравноправном сусрету хртови се брзо приблијају уз вука, који осећа ужасан страх и немоћ, укљеште га и хватају сваки са своје стране иза ушију тачно на место за које вучица хвата младунчад кад их преноси. Они не гризу, то вука не боли, него напротив изазива пријатне успомене и хртови без муке обарају звер на земљу. Ту је држе док не пристигне женка, која чека да хртови обаве свој део посла. Женка хрта је мудрија од мужјака и мисли брже од човека. Она брже од своје околине претвара садашњост у будућност и то очигледно. Она у трен ока хвата курјака за грло, али не гризе ни она, него чека ловца. Тада настаје одсудни тренутак. Ловац процењује ловину. Ако је курјак обичан примерак да му „кроз сенку пролази месечина”, ловац даје знак и женка прекоље вука. Али, ако се нађе да је вук изузетне грађе и врснога соја, да може „сенком чашу претурити”, ловац га везује, носи кући живог и тамо се млади хртови вежбају на курјаку за свој будући живот ловачких паса и гонича... Једно такво штене од пасмине рускога хрта нашло се у стану др Михаиловића убрзо пошто је он скинуо обе своје бурме одједном, дотле држане на истоме прсту. [...]

абисински вук
– афричка врста
вука, пореклом из
Етиопије

Када је прадедова керуша одрасла и добила друге зубе, којима је са уживањем самлела у прах и појела последње од оних млечних зуба, др Михаиловића је потражио Еуген Дожа. Пре тога др Михаиловић никада није ништа чуо о њему. Једнога дана једноставно му је била послата на дар лула и дед је одмах знао да је то понуда за куповину испод руке. Без речи је вратио дар пошиљаоцу и оглушио се о понуду. Али, ствар га је ипак голицала, треће ухо је прорадило у њему и др Михаиловић се уплашио од онога што је могао учинити. Решио је да отпутује и тако побегне од искушења. Унајмио је фијакер, још исте вечери везали су фењер за руду, очи су му се ознојиле први пут у животу и он је пресрео и зауставио Оријент експрес код моста на Тиси. У плишаној наслоњачи, која је мирисала на дим „хаване” и женски пудер, стигао је у Пешту. Уверен да је измакао опасности седео је потом у будимској посластичарници, гледао улаз у Цркву краља Матије и јео ишлере, када се у дну просторије подигао

Чувени воз
Оријент
експрес

од стола и пришао му човек ретких зуба између којих је при говору језик кипео као тесто. Човек је носио под оковратником бич лепо везан у машну, на високим потпетицама чизама две црвене мараме да се не би клизао на поледици низ будимске басамакe, а у рупици кожног грудњака имао је заденуту лулу. По томе мој прадед познао је Еугена Дожу. Стигао је из Сомбора пре др Михаиловића и сада га је процењивао очима које се нису смејале, јер био је петак, када се не смеје да се у недељу не би плакао. Човек је рекао прадеди да га одавно чека и замолио за дозволу да му нешто покаже. Др Михаиловић се осетио у томе часу спор, веома спор. Дожа је запалио лулу, повукао неколико димова, а потом је угасио, отворио поклопац луле и унутра се указао, у пепелу дувана као у некој пећи, брилијантски камен. Др Михаиловић га је пажљиво извадио и наспрам огледала принео уху. Одмах је знао да је прави.

– Овај који држите променио је досад три руске породице – рекао је Еуген Дожа. – Из Африке је. Кажу да лечи реуму ако се држи на прсту. У њему се може видети када ће ударити ветар и окренути се време, а змије беже од њега. Да ли је прави, можете лако проверити и сами. Ставите га на језик и промениће се укус у вашим устима.

Прадед је ставио камен у уста и укус ишлера је ишчезао. Цена је била поражавајуће ниска с обзиром на вредност и др Михаиловић се поколебао.

– Док је зуба, биће и хлеба – рекао му је Дожа као да чита мисли и др Михаиловић је видео његове очи које су као огледала мењале боју према очима сабеседника.

Сада су биле плаве и прадед је одлучио. Вратио се у Сомбор и почео да прикупља новац.

[...]

Али, то је трајало само седам дана. Тада му је Дожа послао нову лулу на поклон. То је значило да има и други брилијантски камен – да има пар. Др Михаиловић се још више уплашио него први пут. Био је врбопуц, изишао је да се прошета парком, али му се учинило да свим пролазницима светли језик. Не вративши се кући ухватио је први воз за Загреба, а отуд наставио у Беч са изговором да хоће у походе Стејићима, породици своје прве, покојне жене. Још исте вечери у Бечу, у Грчком сокаку видео је у излогу

басамак –
степеница

врбопуц – време
када врба листа,
пуши и цвета,
обично месец
март

једне крчме кепеца како крпи браду златном иглом и црвеним концем. То је значило да има свежег, тек муљаног вина, и прадеда је ушао. За првим столом познао је Дожу. Као да га одавно чека, Дожа га је поздравио без изненађења и понудио да седне са њим. Из уста је извадио лулу, угасио је и без речи пружио др Михаиловићу. Прадед је подигао поклопац и нашао унутра други брилијантски камен, истог црвенкастог сјаја као први, очито из исте ископине, из истог подземног легла. Прадед је седео као скамењен, ништа није рекао, али је отказао већ наручену вечеру, вратио неотпечаћену боцу вина и решио у себи да купи и други камен.

[...]

Треба најзад објаснити и то откуда џепни будилник мога прадеда код мене? Наследила га је од својег прадеда Марија Дожа којом сам ожењен. Њена два висока и мало погурена брата долазе петком да попију кафу са нама. Носе тешке џемпере плетене око прста уместо око игле, брију не само браду него и врат чак до груди, и ја се не осећам најлагодније између њих двојице. Кад су ту, довољно је да помиришем млеко, па да се усири. Али, нема се куд. Од моје породице они су ме одсекли одавно и ја петком пажљиво мотрим на лепе и снажне зубе своје жене, који шкљоцају кад зевне. Ипак, нисам претерано узнемирен. Смаграм да сам, бар за сада, безбедан. У суседној соби спавају наша три детета. И она на некоме треба да се увежбају за живот.

Разумем прочитано

1. У ком граду живи приповедач *Руској хриш*а?

- а) Сомбор б) Пешта в) Беч

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

2. Омиљени лов са хртовима је:

- а) лов на антилопе б) лов на зечеве в) лов на вукове г) лов на срне

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

3. Шта Еуген Дожа шаље приповедачевом деди као знак да трговина драгим камењем може да почне?

- а) златну иглу и црвени конац б) џепни сат в) лулу

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

4. Зашто др Михаиловић жели да избегне сусрет са Еугеном Дожом?

- а) зато што не жели да троши новац на скупocenости које му нису потребне
б) зато што му се не допада начин на који је Еуген Доже дошао до драгог камења
в) зато што не може да се одупре искушењу да поседује необичну драгоценост
г) зато што не би волео да због драгог камена буде принуђен да прода руског хрта

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

Откривам ново

5. Обрати пажњу на истакнути израз у реченици: *Одмах је знао да је њо њонуда за куйовину испод руке*. Израз **купити испод руке** значи:

- а) купити без накнадних трошкова
- б) купити по неповољним условима
- в) купити на незаконит начин
- г) купити уз значајан попуст

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

6. **Откриј** значење истакнуте речи.

Без речи је вратио дар пошиљаоцу и **оглушио се** о понуду.

Оглушити се значи:

- а) свесно потценити
- б) намерно не послушати
- в) посредно увредити

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

Обнављам научено

7. Подвуци у тексту приповетке *Руски хриј* реченице у којима препознајеш портрет Еугена Доже.

8. Ко је наратор (приповедач) у приповеци *Руски хриј*?

- а) Милорад Павић
- б) др Стеван Михаиловић
- в) унук др Стевана Михаиловића
- г) праунук др Стевана Михаиловића

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

9. Прочитај још једном крај приповетке *Руски хриј*. Коју стилску фигуру уочаваш у опису приповедачеве породице – његове супруге, њене браће и њихове деце?

- а) хиперболу
- б) алегорију
- в) градацију

Заокружи **слово** испред тачног одговора.

УЗВИЦИ

Ђорђе Крстић,
Паг Сјалаћа

1. Прочитај одломак из народне епске песме *Смрт војводе Пријезде*, па одговори на захтеве.

Тад се врати војвода Пријезда,
Па за собом затвори капију,
Па потрже сабљу навалију,
Ждралу коњу одсијече главу:
„Јао, Ждрале, моје добро драго,
Та нека те турски цар не јаше!”
Преби бритку сабљу навалију:
„Навалија, моја десна руко!
Та нека те турски цар не паше!”
Па отиде госпођи у дворе,
Па госпођу прихвати за руку:
„О, Јелице, госпођо разумна,
Или волиш са мном погинути,
Ил' Турчину бити љуба верна?”

а) **Подвуци** све узвике које уочаваш у одломку из песме.

б) **Напиши** који узвик користи војвода Пријезда у стиховима којима се обраћа коњу Ждралу.

в) **Образложи** зашто војвода користи баш овај узвик.

г) **Напиши** којим узвиком се војвода Пријезда обраћа Јелици.

д) **Образложи** шта народни певач постиже овим узвиком у исказивању осећања овог лика.

2. Пажљиво **прочитај** одломак из песме *Ројсиво Јанковић Стојана*, па **подвуци** узвик који се јавља у њој.

Стојан оде своме винограду.
 Нађе мајку Јанковић Стојане,
 нађе мајку у своме винограду;
 косу реже остарила мајка,
 косу реже па виноград веже,
 а сузама лозицу залива
 и спомиње свог Стојана сина;
 „Ој, Стојане, јабуко од злата!
 Мајка те је већ заборавила,
 сна'е Јеле заборавит нећу;
 сна'о Јело, неношено злато!”

3. а) **Заокружи** узвике у одломку из приповетке *Вођа Радоја Домановића*.

[...] Смрачило се. Гегају се тако на штакама, док тек погледаше, а вође нема пред њима. Још по један корак, па сви опет у јаругу.

– А јаој, нога!... А јаој, мајко моја, рука!... А јаој! – разлеже се кукњава, а затим само кркљање, јечање и стењање. Један је потмуо глас псовао чак и дичног вођу, па умуче.

- б) **Напиши** шта је писац исказао употребивши више пута исти узвик.

 Питер Бројгел
 Старији, *Прича
 о слейима*

- в) **Напиши** још неке синонине за узвике који би могли да се употребе уместо датих узвика у одломку.

ИНТЕРПУНКЦИЈА У ЗАВИСНОСПОЖЕНОЈ РЕЧЕНИЦИ

1. **Заокружи** слово испред реченице у којој је запета исправно употребљена.
- а) Тек кад сам прешла улицу схватила сам, да сам прошла поред комшинице са другог спрата и да јој се нисам јавила.
 - б) Забринуо се, да неће стићи на почетак утакмице.
 - в) Иако је прочитао цео текст, није тачно одговорио на постављено питање.

2. **Додај** запете тамо где је потребно.

Јуче кад смо били на базену изгубио сам наочаре за пливање.

3. У свакој реченици **заокружи** запету која није написана у складу са правописним правилима.

- а) Ако будеш могла, позови ме, да ми објасниш трећи задатак из математике.
- б) Пошто су дошли на фудбалски терен, схватили су да су заборавили лопту, и да неће моћи да се играју.
- в) Питали су га, како је урадио писмени задатак, а он се наљутио.

4. **Заокружи** слово испред реченице написане у складу са правописним правилима.

- а) Када је Тезеј дошао у Атину читава Атика беше утонула у дубоку тугу.
- б) Када је Тезеј дошао у Атину, читава Атика беше утонула у дубоку тугу.
- в) Када је Тезеј, дошао у Атину, читава Атика беше утонула у дубоку тугу.
- г) Када је Тезеј дошао у Атину, читава Атика, беше утонула у дубоку тугу.

Н. А. Кун, *Тезејево њујвовање на Крији*

5. Следећу реченицу **препиши** у складу са правописним правилима.

ОНА ЈЕ КАО ШТО ЈЕ И ОБЕЂАЛА ЗАВРШИЛА КУРС ШПАНСКОГ ЈЕЗИКА СА ОДЛИЧНИМ РЕЗУЛТАТОМ.

Тезејева статуа у Атини, Грчка

ПИСАЊЕ СКРАЋЕНИЦА

1. **Напиши** скраћенице наведених речи.

улица _____

гимназија _____

и тако даље _____

магистар _____

2. **Заокружи** слово испред исправно написане скраћенице за *Фудбалски савез Србије*.

а) ФСС б) ФсС в) фсс г) Ф.С.С.

3. **Напиши** пуне називе појмова означених следећим скраћеницама.

м. _____

ОУН _____

и др. _____

ВМА _____

4. Следећу реченицу **препиши** у складу са правописним правилима.

ДР МАРИЈА МАРИНКОВИЋ ОДРЖАЋЕ ЗАНИМЉИВО ПРЕДАВАЊЕ О ЕКОЛОГИЈИ У САНУ 25 МАЈА У 19 ЧАСОВА.

5. Истакнуте појмове **напиши** скраћено.

У **Основној школи** „Младост” биће представљени радови групе ученика из **Сједињених Америчких Држава**.

Застава ОУН

Зграда САНУ